Ks. D-r J. REŠEĆ.

KAROTKI
KATECHIZM
DLA
BIEŁARUSAŬ - KATALIKOŬ.

WILNIA :-: :-: :-: :-: 1927 h.

Ks. D-r J. REŠEĆ.

KAROTKI
KATECHIZM
DLA
BIEŁARUSAŬ-KATALIKOŬ.

**

Pierahledžany adumysłowaj Kamisijaj pry Wilenskaj Mitrapalitskaj Kuryi i wydany koštam J. E. Arcybiskupa Mitrapalita Wilenskaha.

WILNIA 1927.
Biełaruskaja Drukarnia Im. Fr. Skaryny.

Nihil obstat
(—) D-r LEO PUCIATO
libr. cenzor.
Vilnae, 22.VI. 27 an.

I m p r i m a t u r.
† ROMUALDUS
Archiepiscopus Vilnensis.
Vilnae, die 11.VII. 1927 an.
Nr. 1784.

I. PACIERY

Znak kryža światoha.

† U imia Ajca i Syna i Ducha Światoha. Amen.

Malitwa Chrystusawaja.

Ojča naš, katory jość u niebie. Świacisia imia Twajo. Pryjdzi waładarstwa Twajo. Budź wola Twaja, jak na niebie, tak i na ziamli. Chleba našaha štodziennaha daj nam siańnia. I adpuści nam hrachi našy, jak i my adpuščajem winawatym našym. I nie ŭwadzi nas u pakusu, ale zbaŭ nas ad złoha. Amen.

Anielskaje prywitańnie.

Prywitana budź, Maryja, poŭnaja łaski, Pan z Taboju, bahasłaŭlena Ty miž žančynaŭ i bahasłaŭlen płod ułońnia Twajho, Jezus. Świataja Maryja, Maci Boža, malisia za nas hrešnych, ciapier i ŭ časinu śmierci našaj. Amen.

Skład Apostalski.

1. Wieru ŭ Boha Ajca Usiomahutnaha, Stwaryciela nieba i ziamli. 2. I ŭ Jezusa Chrystusa, Syna Jaho adzinaha, Pana našaha. 3. Katory pačaŭsia z Ducha Swiatoha, naradziŭsia z Maryi Dziewy. 4. Zamučany pry Ponskim Piłatu, ukryžawany, pamior i pachawany. 5. Zyjšoŭ da piekła, treciaha dnia paŭstaŭ z umioršych. 6. Uzyjšoŭ u nieba, siadzić prawaruč Boha Ajca Usiomahutnaha. 7. Adtul pryjdzie sudzić žywych i pamioršych. 8. Wieru ŭ Światoha Ducha. 9. Światy Kaściol Katalicki, łučnaść światych. 10. Adpuščeńnie hrachoŭ. 11. Z umioršych paŭstańnie. 12 Žyćcio wiečnaje. Amen.

Dziesiać Božych prykazańniaŭ.

Ja twoj Boh, katory wywieŭ ciabie z ziamli Ehipskaj, z domu niawoli.

1. Nia miej inšych bahoŭ aproč Mianie.
2. Nia ŭžywaj Imieńnia Božaha nadaremna.
3. Pomni dzień światy światkawać.
4. Pawažaj baćku twajho i matku twaju.
5. Nie zabiwaj.
6. Nie čužałož.
7. Nie kradzi.
8. Nia świedč falšywa na bližniaha swajho.
9. Nie pažadaj žonki čužoj.
10. Nie prahni ničoha, što nie twajo.

Lubi Boha ŭsim sercam, usiej dušoj, usiej dumkaj i ŭsiej siłaj swajej, a bližniaha swajho, jak samoha siabie.

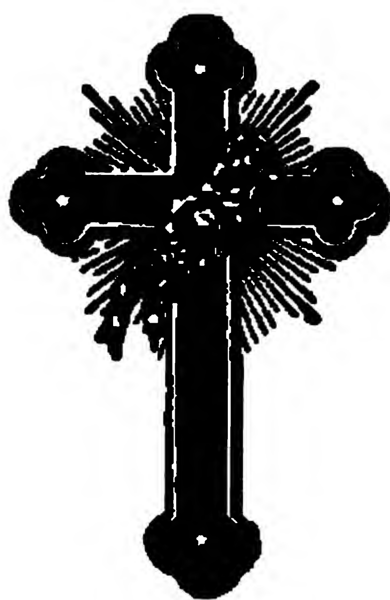
— —

Chwała Ajcu i Synu i Duchu Światomu, jak było spradwieku, ciapier i zaŭsiody i na wieki wiečnyja. Amen.

Boža, budź miłaserny mnie hrešnamu.

— —

(Haworačy paciery možna prapuskać usie zahałoŭki i ličby, aproč tolki zahałoŭku i ličbaŭ u Dziesiaci Božych prykazańniach).

II. KATECHIZM AHULNY.

Čatyry ważniejšyja praŭdy wiery.

1. Jość Boh. 2. Boh jość sprawiadliwy. 3. Boh jość adzin u troch asobach. 4. Syn Božy staŭsia čaławiekam i pamior za nas na kryžy.

Piać kaścielnych prykazańniaŭ.

1. Ustanoŭlenyja światy światkawać.
2. U niadzielu i światа Imšy światoj słuchać.
3. Zahadanyja pasty paścić.
4. Najmienš raz u hod prystupać da Sakramentu Pakuty i kala Wialikadnia da światoj Eucharystyi.
5. Časam zabaronienym uračystaha šlubu i wiasiella nie spraŭlać.

Siem światych Sakramentaŭ.

1. Chrost. 2. Kryžmawańnie. 3. Eucharystyja. 4. Pakuta. 5. Kapłanstwa. 6. Žanimstwa. 7. Apošniaje namaščeńnie.

Dary Ducha Światoha.

1. Mudraść. 2. Rozum. 3. Rada. 4. Mužnaść. 5. Umiełaść. 6. Pabožnaść. 7. Bohabojnaść.

Piać warunkaŭ Sakramentu Pakuty.

1. Rachunak sumleńnia. 2. Žal za hrachi. 3. Pastanowa paprawy žyćcia. 4. Ščyraja spowiedź. 5. Naprawa kryŭdy Bohu i bližniamu.

Siem hrachoŭ hałoŭnych.

1. Pycha. 2. Prahawitaść. 3. Niačystaść. 4. Hnieŭ. 5. Abžorstwa i pjanstwa. 6. Zawidnaść. 7. Laniŭstwa.

Hrachi kličačyja pomsty Božaj.

1. Samawolnaje zabojstwa. 4. Hrech sadomski. 3. Kryŭda ŭdawy i siraty. 4. Zadziaržańnie naležnaj zapłaty.

Hrachi proci Ducha Św.

1. Nadmiernaja nadzieja na miłaserdzie Božaje biaz dobrych čynaŭ. 2. Bieznadziejnaść zbaŭleńnia abo rospač. 3. Spraciŭleńnie paznanaj praŭdzie wiery. 4. Zawidnaść łaski Božaj bližniamu. 5. Zakamianiełaść u hrachoch. 6. Adkładańnie pakuty až da śmierci.

Hrachi čužyja z našaj winoj.

1. Zahadawać hrašyć. 2. Da hrechu namaŭlać. 3. Hrech naraić. 4. Da hrechu pamahać. 5. Na hrech pazwolić. 6. Hrech pachwalić. 7. Hrech baranić. 8. Hrechu nie karać. 9. Na hrech zamaŭčać.

Najważniejšyja chryścijanskija ŭčynki.

1. Malitwa. 2. Post. 3. Dareńnie ŭbohich.

Dobryja ŭčynki dziela dušy bližniaha.

1. Hrešnaha napaminać. 2. Ciomnaha nawučać. 3. Pytajučym dobra raić. 4. Sumnaha paciešyć. 5. Prykraść ciarpliwa znosić. 6. Kryŭdu sercam darawać. 7. Za żywych i pamioršych malicca.

Dobryja ŭčynki dziela cieła bližniaha.

1. Hałodnaha nakarmić. 2. Zasmahšaha napaić. 3. Nahoha pryadzieć. 4. Padarožnaha ŭ dom pryniać. 5. Chworaha adwiedać. 6. Wiaźnia ŭspamahčy. 7. Niaboščyka pachawać.

Try cnoty Božyja (teolohičnyja).

1. Wiera. 2. Nadzieja. 3. Luboŭ.

Čatyry asnaŭnyja cnoty.

1. Razważnaść. 2. Sprawiadliwaść. 3. Strymliwaść. 4. Mužnaść.

Rady ewanhieličnyja.

1. Dabrawolnaja ŭbohaść. 2. Daśmiertnaja čystaść. 3. Poŭnaja pasłušnaść.

Apošnija rečy, jakija zaŭsiody treba pomnić.

Śmierć — Sud — Nieba — Piekła.

III. KATECHIZM PADRABIAZNY.

1. Ustupnyja pytańni.

Pytańnie: Ab čym kožny čaławiek pierš-na-pierš wiedać pawinien?

Adkaz: Kožny čaławiek pierš-na-pierš pawinien wiedać ab tym, na što jaho Boh stwaryŭ.

P. A na što Boh stwaryŭ čaławieka?

A. Boh stwaryŭ čaławieka na toje, kab čaławiek Jaho znaŭ, lubiŭ, spaŭniaŭ Jahonuju wolu, a pa śmierci ŭ niebie z Im wiečna i ščaśliwa žyŭ.

P. Jak-ža čaławiek zdabudzie dla siabie wiečnaje ščaście?

A. Čaławiek zdabudzie dla siabie wiečnaje ščaście swaim dobrym žyćciom na hetym świecie.

P. A kali žyćcio čaławieka budzie dobraje?

A. Žyćcio čaławieka budzie dobraje tady, kali wiera jahonaja i pastupki dobrymi buduć.

P. A dzie koratka wyražana našaja wiera?

A. Naša wiera wyražana ŭ Składzie Apostalskim.
P. Dyk jakaja wiera budzie dobraja?
A. Wiera budzie dobraja taja, katoraja zhodnaja sa Składam Apostalskim i z nawukaj Katalickaha Kaścioła.
P. A kali našyja pastupki dobrymi buduć?
A. Našyja pastupki buduć dobryja tady, kali jany zhodny z prykazańniami Božymi i kaścielnymi.

2. Ab Bohu.

P. Chto heta jość Boh?
A. Boh — heta jość istota najdaskanalšaja, Stwaryciel i Władar nieba i ziamli.
P. Dzie jość Boh?
A. Boh jość usiudy: na niebie, na ziamli i na kožnym miejscy.
P. A čamu my Boha nia widzim, kali Jon jość usiudy?
A. Nia widzim my Boha tamu, što Boh jość Ducham.
P. Čamu my zawiom Boha wiečnym?
A. Zawiom my Boha wiečnym, bo Boh nia maje ni pačatku, ni kanca: Jon zaŭsiody byŭ, jość i budzie.
P. Ci Boh usio znaje?
A. Boh usio znaje, Jon bačyć nawat dumki ludzkija.
P. A ci Boh jość sprawiadliwy?
A. Tak, Boh jość sprawiadliwy: Jon za do-

bryja čyny daje ludziam naharodu, a za złyja — karu.

P. A što znača: Boh jość usiomahutny?

A. Heta znača, što Boh moža zrabić usio, što choča.

P. A što znača: Boh jość stwaryciel?

A. Heta znača, što Boh uwieś świet stwaryŭ z ničoha.

P. Ci Boh jość tolki adzin?

A. Tak, Boh jość adzin, ale ŭ troch asobach.

P. A jak zawucca Boskija asoby?

A. Boskija asoby zawucca: Boh Ajciec, Boh Syn i Boh Duch Światy.

P. Ci z hetych troch Boskich asobaŭ jość katoraja staršaja, razumniejšaja, abo lepšaja?

A. Usie hetyja Božyja asoby ŭwa ŭsim sabie roŭnyja.

3. Anioły. Pieršyja ludzi.

P. Chto miž tworaŭ Božych zajmaje važniejšaje miejsca?

A. Miž tworaŭ Božych zajmajuć važniejšaje miejsca Anioły i ludzi.

P. Chto heta jość Anioły?

A. Anioły — heta jość duchi čystyja, razumnyja, katoryja służać Bohu i ścierahuć nas ad złoha.

P. Ci ŭsie Anioły byli wiernymi Bohu?

A. Anioły nia ŭsie byli wiernymi Bohu: niekatoryja z ich sahrašyli.
P. Što stałasia z Aniołami, katoryja sahrašyli?
A. Anioły, katoryja sahrašyli, stracili łasku Božuju i zasłužyli na wiečnuju karu.
P. Jak jany nazywajucca?
A. Jany nazywajucca złymi duchami, abo šatanami.
P. Chto heta jość čaławiek?
A. Čaławiek — heta jość istota razumnaja, jakaja składajecca z dušy i cieła.
P. Što heta jość duša?
A. Duša — heta jość duch nieśmiarotny, praz jaki čaławiek žywie, čuje, dumaje i wolnuju wolu maje.
P. Skolki spačatku Boh stwaryŭ ludziej?
A. Spačatku Boh stwaryŭ dwoje ludziej: Adama i Ewu.
P. Na što Boh stwaryŭ ludziej?
A. Boh stwaryŭ ludziej, na toje, kab jany Boha znali, chwalili i wierna jamu słužyli, a pa śmierci atrymali wiečnaje ščaście ŭ niebie.
P. Jakimi Boh stwaryŭ pieršych ludziej?
A. Boh stwaryŭ pieršych ludziej u stanie łaski i ščaśliwaści. Nia mieli jany achwoty da złoha, praca nia była im ciažkoj, wolnyja jany byli ad chwarob i śmierci.
P. Ci hetyja ŭsie dary Božyja pieršyja ludzi atrymali tolki dla siabie?

A. Nie, hetyja dary Božyja pieršyja ludzi atrymali nia tolki dla siabie, ale takža i dla ŭsiaho rodu ludzkoha.

P. Ci pieršyja ludzi wytrywali ŭ hetym stanie?

A. Nie, pieršyja ludzi ŭ hetym stanie nia wytrywali: jany sahrašyli niepasłušnaściaj.

P. U čym pieršyja ludzi nie pasłuchali Boha?

A. Boh pieršym ludziam pad karaj śmierci zabaraniŭ jeści płady z adnaho drewa. Jany-ž, idučy za padšeptam šatana, Boha nie pasłuchali: płady z zabaronienaha drewa jeli i praz heta ciažka zhrašyli.

P. Jak zawiecca heny hrech pieršych ludziej.

A. Hrech pieršych ludziej zawiecca hrecham pierwarodnym.

P. Jakaja kara spatkała pieršych ludziej za niepasłušnaść Bohu?

A. Pieršyja ludzi za niepasłušnaść Bohu stracili łasku Božuju i prawa da Nieba. Abudziłasia ŭ ich skłonnaść da złoha, praca stałasia im ciažkoj, musili ciarpieć i ŭreščie ŭmirać.

P. Ci tolki pieršym ludziam zaškodziŭ hrech pierwarodny?

A. Hrech pierwarodny nia tolki im zaškodžiŭ, ale i ŭsim ludziam, bo kožny z nas rodzicca ŭ hetym hrechu.

P. Ci kaho z ludziej abminuŭ hrech pierwarodny?
A. Adna tolki Najświaciejšaja Dziewa Maryja nia mieła hrechu pierwarodnaha.
P. A chto nas zbawiŭ i wiarnuŭ da łaski Božaj?
A. Zbawiŭ nas i wiarnuŭ da łaski Božaj Jezus Chrystus — Syn Boźy.

4. Jezus Chrystus—Zbaŭca świetu.

P. Chto heta jość Pan Jezus?
A. Pan Jezus — heta jość druhaja asoba Najświaciejšaj Trojcy, Syn Boźy, katory staŭsia čaławiekam i pamior za nas na kryźy.
P. Ci Syn Boźy staŭšysia čaławiekam pierastaŭ być Boham?
A. Nie, staŭšysia čaławiekam Syn Boźy nie pierastaŭ być Boham, ale złučyŭ u sabie dźwie natury: boskuju i ludzkuju.
P. Dyk kim-ža ciapier jość pan Jezus?
A. Pan Jezus jość razam Boham i čaławiekam.
P. Ci Pan Jezus mieŭ pačatak?
A. Jak čaławiek — P. Jezus mieŭ pačatak, ale jak Boh — Jon jość spradwieku.
P. Ad kaho P. Jezus maje cieła ludzkoje?
A. P. Jezus maje ludzkoje cieła ad Najświaciejšaj Maryi.
P. Ci Najświaciejšaja Dziewa Maryja jość Matkaj Božaj?

A. Tak, bo z Jaje naradziŭsia Syn Božy.
P. A dzie naradziŭsia P. Jezus?
A. P. Jezus naradziŭsia ŭ Palestynie, u krai žydoŭskim, u miastečku Betlejem.
P. Ci światy Jozef byŭ ajcom P. Jezusa?
A. Nie, światy Jozef byŭ tolki apiakunom, bo P. Jezus pačaŭsia z Ducha światoha.
P. A dzie žyli św. Jozef z Matkaj Boskaj?
A. Sw. Jozef z Matkaj Božaj žyŭ u miastečku Nazarecie, dzie byŭ ichny dom.
P. Ci doŭha žyŭ P. Jezus u Nazarecie?
A. P. Jezus žyŭ u Nazarecie da 30 hadoŭ swajho žyćcia.
P. Što rabiŭ P. Jezus, pakinuŭšy Nazaret?
A. Pakinuŭšy Nazaret P. Jezus pačaŭ nawučać ludziej.
P. Ci pry nawučańni ludziej mieŭ P. Jezus pamacnikoŭ?
A. Tak, mieŭ. Zwalisia jany Apostałami i wučniami P. Jezusa.
P. Skolki p. Jezus wybraŭ Apostałaŭ?
A. Jezus wybraŭ dwanaccać Apostałaŭ.
P. Ci doŭha hetak wučyŭ P. Jezus?
A. Try hady.
P. Pa čym ludzi paznali, što Chrystus jość Boham i nawuka Jaho praŭdziwaja?
A. Što Chrystus jość Boham i što nawuka jaho praŭdziwaja, ludzi paznali pa cudach jahonych.
P. Ci ŭsie ludzi ŭwieryli ŭ Pana Jezusa?

A. Nie, nia ŭsie, znajšlisia nawat takija, što asudzili P. Jesuza na śmierć i ŭkryžawali Jaho.

P. Za kaho P. Jezus pamior na kryžy?

A. P. Jezus pamior na kryžy za nas hrešnych.

P. Što praz swaju muku i śmierć Chrystus ludziam wysłužyŭ?

A. Chrystus praz swaju muku i śmierć adciarpieŭ za ludziej prad Boham i hetak wiarnuŭ im stračanuju kaliś łasku.

P. Što było z Chrystusam paśla śmierci?

A. Paśla śmierci Duša Chrystusa zstupiła ŭ atchłani adwiedać dušy sprawiadliwych, a cieła Jahonaje było pachawana ŭ hrobie, skul na treci dzień ažyŭšy ŭstaŭ.

P. Što rabiŭ P. Jezus paśla swajho ŭskrosu?

A. Paśla swajho ŭskrosu Chrystus praz 40 dzion pakazawaŭsia swaim wučniam, ućwiardžaŭ ich u wiery i apostalstwie, a pa saraku dniach uzyšoŭ u nieba.

P. Ci wierniecca kali Chrystus iznoŭ na ziamlu?

A. Chrystus wierniecca na ziamlu pry kancy świetu sudzić žywych i pamioršych.

5. Kaścioł.

P. Kamu dawieryŭ Pan Jezus ścierahčy i pašyrać swaju nawuku?

A. Pan Jezus ścierahčy i pašyrać swaju nawuku daručyŭ Apostałam i ich nastupnikam.

P. Chto z Apostałaŭ byŭ staršy?
A. Z Apostałaŭ byŭ staršy św. Piotra.
P. Našto Pan Jezus naznačyŭ światoha Piotru staršym?
A. Pan Jezus naznačyŭ św. Piotru staršym, kab jon kirawaŭ usim Kaściołam.
P. Z jakich słoŭ Chrystusa možam sudzić ab staršynstwie św. Piotry?
A. Chrystus jamu skazaŭ: „Ty jość Piotra (heta znača: kamień, skała), na hetaj skale zbuduju Kaścioł moj i waroty (znača: siły) piekła nie pieramohuć jaho. — Tabie dam klučy waładarstwa niabiesnaha i što-tolki źwiažaš na ziamli, budzie źwiazana i ŭ niebie, a što-tolki raźwiažaš na ziamli, budzie raźwiazana i ŭ niebie". (Mat. XVI, 13—19).
P. Što-ž heta jość Kaścioł?
A. Kaścioł — heta jość hramada wiernych chryścijan, jakija wyznajuć adny praŭdy wiery, pryjmajuć adny i tyja samyja sakramenty i pasłušny haławie Kaścioła— Papiežu.
P. Jaki Kaścioł jość praŭdziwy?
A. Praŭdziwym Kaściołam jość Kaścioł Katalicki, bo jon jość adziny, światy, paŭsiudny i apostalski.
P. Chto prawić usim Kaściołam Katalickim?
A. Usim Katalickim Kaściołam prawić Biskup Rymski abo Papież.
P. Čamu Papież maje hetakuju ŭładu?

A. Bo Papież jość nastupnikam światoha Piotry.
P. Ci moža kali Papież kirujučy Kaściołam zbłudzić u wiery?
A. Papież jak kiraŭnik Kaścioła, nawučajučy wiery i abyčajnaści, nikoli zbłudzić nia moža i zatym zawiecca niepamylny.
P. Da jakoha Kaścioła my naležym?
A. My naležym da Kaścioła Rymska-Katalickaha.

6. Apošnija rečy.

P. Jakija jość apošnija rečy čaławieka?
A. Apošnimi rečami čaławieka buduć: śmierć, sud, nieba, abo piekła.
P. Što heta jość śmierć?
A. Śmierć — heta jość razłuka dušy z ciełam.
P. Kudy idzie duša pa śmierci?
A. Duša pa śmierci idzie na sud Božy.
P. Skolki razoŭ Boh budzie sudzić ludziej?
A. Dwa razy: pieršy raz—zaraz pa śmierci kožnaha čaławieka, a druhi raz — usich ludziej na apošnim sudzie pry kancy świetu.
P. Kudy Boh pasyłaje dušu pa pieršym sudzie?
A. Boh pasyłaje dušu pa pieršym sudzie abo ŭ nieba, abo ŭ piekła, abo ŭ čyściec.
P. Kali duša idzie ŭ čyściec?
A. Duša idzie ŭ čyściec tady, kali čaławiek umiraje ŭ hrechu zwyčajnym (małym),

abo kali za hrachi swaje jašče nie adpakutawaŭ.

P. Ci doŭha duša prabywaje ŭ čyscy?

A. Duša prabywaje ŭ čyscy až pakul nie adbudzie naznačanaj sabie kary.

P. Ci možam my tut na ziamli pamahčy dušam čyscowym?

A. Tut my možam pamahčy dušam čyscowym, achwiarujučy za ich swaje malitwy, dobryja ŭčynki, a pieradusim Imšu św.

P. Što heta jość nieba?

A. Nieba — heta jość miejsca wiečnaha ščaścia, dzie dušy sprawiadliwych ahladajuć Boha.

P. Što heta jość piekła?

A. Piekła — heta jość miejsca wiečnaj kary, jakuju cierpiać ciažka hrešnyja ludzi, pamioršyja biez pakuty.

P. Što treba rabić, kab uścierahčysia piekła, a zasłužyć na nieba?

A. Kab uścierahčysia piekła, a zasłužyć na nieba, treba spaŭniać Wolu Božuju i bierahčy prykazańni.

7. Prykazańni Božyja.

P. Skolki jość prykazańniaŭ Božych?

A. Dziesiać.

P. Čamu jany zawucca Božymi?

A. Jany zawucca Božymi, bo ich sam Boh daŭ kaliś Majžešu na hary Synaj, a paśla Jezus Chrystus ich paćwiardziŭ.

P. A našto dadzieny prykazańni Božyja?
A. Prykazańni Božyja dadzieny na toje, kab čaławiek wiedaŭ, jak spaŭniać wolu Božuju i jak žyć na hetym świecie.
P. Jakoje jość pieršaje prykazańnie Božaje?
A. Nia miej inšych bahoŭ aproč Mianie.
P. Čaho zabaraniaje pieršaje prykazańnie?
A. Jano zabaraniaje: niedawierstwa, bałwachwalstwa, waražby, znacharstwa i ŭsialakich zababonaŭ.
P. Jakoje jość druhoje prykazańnie Božaje?
A. Nia ŭžywaj Imieńnia Božaha nadaremna.
P. Čaho zabaraniaje druhoje prykazańnie?
A. Jano zabaraniaje źniewažać Božaje Imia.
P. A chto źniewažaje Imia Božaje?
A. Božaje Imia źniewažaje toj, chto wyhawarawaje jaho biez patreby, biez pašany, prysiahajučy falšywa i nie spaŭniajučy taho, što Bohu ślubawaŭ.
P. Jakoje jość treciaje prykazańnie?
A. Pomni dzień światy światkawać.
P. Čaho nia možna rabić u niadzielu i światа?
A. U niadzielu i światа nia možna rabić raboty, jakuju zabaraniaje Kaścioł.
P. Jakoje jość čaćwiertaje prykazańnie?
A. Pawažaj baćku twajho i matku twaju.
P. Što heta znača: pawažać baćku i matku?
A. Heta znača: lubić, šanawać i słuchać ich.

P. Ci treba słuchać baćkoŭ?
A. Treba słuchać, kali nie zahadawajuć rabić čaho drennaha.
P. Kaho jašče šanawać treba aprača baćkoŭ?
A. Aprača baćkoŭ treba jašče šanawać usich staršych.
P. Jakoje jość p i a t a j e Božaje prykazańnie.
A. Nie zabiwaj.
P. Ci piataje prykazańnie tolki zabiwać zabaraniaje?
A. Piataje prykazańnie zabaraniaje nia tolki zabiwać, ale nawat bić i ździekawacca.
P. Jakoje jość š o s t a j e Božaje prykazańnie?
A. Nie čužałož.
P. Čaho zabaraniaje šostaje prykazańnie?
A. Jano zabaraniaje brydkich pastupkaŭ, hutarak, słoŭ, pieśniaŭ, dumak i ŭsialakaj raspusty.
P. Jakoje jość s i o m a j e Božaje prykazańnie?
A. Nie kradzi.
P. Što heta znača: kraści?
A. Kraści — heta znača zabirać čužuju reč biaz wiedama i zhody taho, da kaho jana naležyć.
P. Ci znajšoŭšy jakuju reč treba jaje addać?
A. Tak, treba jaje addać tamu, čyja jana jość.
P. Ci siomaje prykazańnie zabaraniaje takža rabić kamu škodu?

A. Tak, jano zabaraniaje škodu rabić, bo zrabić sumysna kamu škodu — heta taki samy hrech, jak i ŭkraści.

P. Što pawinien zrabić toj, chto ŭkraŭ, abo sumysna zrabiŭ škodu?

A. Toj, chto ŭkraŭ, abo sumysna zrabiŭ škodu, pawinien ukradzienaje wiarnuć, abo niejak inakš adpłacić za zroblenuju kryŭdu.

P. Jakoje jość wośmaje prykazańnie Božaje?

A. Nia świedč falšywa na bližniaha swajho.

P. Čaho zabaraniaje wośmaje prykazańnie?

A. Jano zabaraniaje falšywa świedčyć, łhać, abhawarawać i rabić plotki.

P. Jakoje jość dziewiataje i dziesiataje prykazańnie Božaje?

A. Nie pažadaj žonki čužoj i nie prahni ničoha, što nie twajo.

P. Čaho nam zabaraniajuć hetyja prykazańni?

A. Jany zabaraniajuć nawat pažadać čužoha.

P. Jak karaciej možam wyrazić usie Božyja prykazańni?

A. Ich možam wyrazić ahulnym prykazańniem lubowi: Lubi Boha ŭsim sercam, usiej dušoju, usiej dumkaj i siłaj swajej, a bližniaha swajho, jak samoha siabie.

8. Prykazańni kaścielnyja.

P. Skolki jość prykazańniaŭ kaścielnych?

A. Kaścielnych prykazańniaŭ jość piać.
P. Čamu jany zawucca kaścielnymi?
A. Zawucca jany kaścielnymi, bo ich ustanawiŭ Kaścioł.
P. Chto Kaściołu daŭ prawa ŭstanaŭlać prykazańni?
A. Prawa ŭstanaŭlać prykazańni Kaściołu daŭ Chrystus.
P. Jakoje jość pieršaje kaścielnaje prykazańnie?
A. Ustanoŭlenyja światy świątkawać.
P. Z jakoj metaj Kaścioł ustanaŭlaje światа?
A. Kaścioł ustanaŭlaje światа, kab addawać češć Bohu, Matcy Božaj i światym u niebie.
P. Jakoje jość druhoje kaścielnaje prykazańnie?
A. U niadzielu i światа Imšy św. słuchać.
P. U jakich zdareńniach hetaje druhoje prykazańnie nie abiawiazuje chryścijanina?
A. Druhoje prykazańnie nie abawiazuje tady, kali chto chwory, abo maje inšyja pawažnyja pieraškody.
P. Jakoje jość treciaje kaścielnaje prykazańnie?
A. Zahadanyja pasty paścić.
P. Kali ŭ dzień posny možna nie paścić?
A. Možna nie paścić u ciažkoj chwarobie, u trudnych warunkach žyćcia, abo majučy kaścielnaje pazwaleńnie (dyspensu).
P. Jokoje jość čaćwiertaje kaścielnaje prykazańnie?

A. Prystupać raz u hod da Sakramentu Pakuty i kala Wialikadnia da światoj Eucharystyi (Komunii św.).

P. Jak hrašyć toj, chto samawolna nia byŭ u spowiedzi i nia pryniaŭ kala Wialikadnia Komuii św.?

A. Hrašyć jon ciažka, bo nie spaŭniaje prykazańnia kaścielnaha.

P. Jakoje jość p i a t a j e kaścielnaje prykazańnie?

A. Časam zabaronienym uračystaha šlubu i wiasiella nie spraŭlać.

P. Jaki-ž heta budzie čas zabaronieny?

A. Časam zabaronienym jość Adwent i Wialiki Post.

9. H r e c h.

P. Što heta jość Hrech?

A. Hrech — heta jość świadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia Božaha, abo kaścielnaha.

P. Jaki bywaje hrech?

A. Hrech bywaje dwajaki: pierwarodny i ŭčynkowy.

P. Što takoje hrech pierwarodny?

A. Hrech pierwarodny—heta toj, u jakim my rodzimsia z pryčyny hrechu pieršaha čaławieka.

P. A što heta hrech učynkowy (abo asabisty)?

A. Hrech učynkowy — heta hrech, jakoha my sami dapuskajemsia: dumkaj, słowam, abo ŭčynkam.

P. Ci ŭsie hrachi ŭčynkowyja roŭnyja?

A. Nie, nia ŭsie; bo adny jość wialikija, abo śmiarotnyja, a druhija — małyja, abo zwyčajnyja.

P. Što heta hrech śmiarotny?

A. Hrech śmiarotny — heta świadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia Božaha, abo kaścielnaha ŭ ważnaj sprawie.

P. Jakuju škodu robić dušy hrech śmiarotny!

A. Praz hrech śmiarotny duša tracić łasku Božuju i zasłuhuje na wiečnuju karu.

P. A što heta jość hrech mały, abo zwyčajny?

A. Hrech zwyčajny — heta jość świadomaje i samawolnaje narušeńnie prykazańnia ŭ mienš ważnaj sprawie, abo i ŭ ważnaj sprawie, ale nia z poŭnaj świedamaściaj, abo wolaj.

P. Jakuju škodu robić dušy hrech zwyčajny?

A. Hrech zwyčajny asłablaje dušu i pryspasablaje jaje da hrechu ciažkoha.

10. Łaska Božaja i Sakramenty.

P. Ci čaławiek swajej ułasnaj siłaj moža spoŭnić usie prykazańni i zasłužyć na nieba.

A. Nie, caławiek na heta patrabuje łaski Božaj.
P. Što heta jošć łaska Božaja?
A. Łaska Božaja heta jošć pomač nadprydodnaja, jakuju z miłaści swajej daje Boh dušy ludzkoj dla zbaŭleńnia našaha.
P. A chto nam wysłužyŭ łasku ŭ Boha.
A. Łasku ŭ Boha wysłužyŭ nam Pan Jezus praz muki i śmierć swaju.
P. Jakaja bywaje łaska Božaja?
A. Łaska Božaja bywaje dwajakaja: paświačajučaja i ŭčynkowaja.
P. Što heta jošć łaska paświačajučaja?
A. Łaska paświačajučaja jošć taja, jakaja čynić nas światymi i daje nam prawa ahladać Boha ŭ niebie.
P. Praz što my tracim łasku paświačajučuju?
A. Łasku paświačajučuju tracim my praz hrech śmiarotny.
P. A što takoje łaska ŭčynkowaja?
A. Łaska ŭčynkowaja jošć taja, jakaja pamahaje nam da dobrych učynkaŭ.
P. Ci Boh zmušaje caławieka jści za łaskaj?
A. Nie, Boh caławieka jści za łaskaj nia zmušaje, caławiek sam pawinien iści za łaskaj.
P. Praz što my zdabywajem dla siabie łasku Božuju?
A. Łasku Božuju my zdabywajem praz światyja Sakramenty i malitwu.

P. A što heta jość św.św. Sakramenty?
A. Sakramenty — heta jość widomyja znaki, praz jakija my atrymliwajem łasku Božuju.
P. Chto ŭstanawiŭ Sakramenty?
A. Sakramenty ŭstanawiŭ Pan Jezus.
P. Skolki jość św.św. Sakramentaŭ?
A. Siem: 1) Chrost, 2) Kryžmawańnie, 3) Eucharystyja, 4) Pakuta, 5) Kapłanstwa, 6) Žanimstwa, 7) Apošniaje namaščeńnie.
P. Što heta jość Chrost?
A. Chrost—heta jość Sakrament, katory adpuščaje hrech pierwarodny i robić nas chryścijanami.
P. Ci Chrost adpuščaje tolki hrech pierwarodny?
A. Chrost adpuščaje nia tolki hrech pierwarodny, ale i ŭsie ŭčynkowyja, jakich čaławiek dapuściŭsia pierad Chrostam.
P. Chto moža chryścić?
A. Chryścić moža: biskup, ksiondz, a ŭ nahłaj patrebie i kožny čaławiek.
P. Jak treba chryścić?
A. Wadoj paliwajučy haławu, treba wyhawarawać hetyja słowy: Ja ciabie chryšču ŭ imia Ajca i Syna i Ducha Światoha.
P. Što heta jość kryžmawańnie?
A. Kryžmawańnie heta jość Sakrament, jaki ŭmacniaje nas u wiery i łascy.
P. Chto moža kryžmawać?

A. Kryžmawać moža biskup.
P. A chto moža pryniać Sakrament Kryžmawańnia?
A. Sakrament Kryžmawańnia moža pryniać toj, chto ŭžo achryščany i jość u łascy Božaj.
P. Kolki razoŭ možna kryžmawacca?
A. Jak Chrost, tak i Kryžmawańnie možna pryniać tolki adzin raz u žyćci.
P. Na što pry Kryžmawańni dajecca imia?
A. Pry Kryžmawańni dajecca imia, kab mieć nowaha Patrona i zastupnika pierad Boham.
P. Što heta jość Eucharystyja, abo Najświaciejšy Sakrament?
A. Eucharystyja—heta Sakrament, u katorym pad aznakami chleba i wina jość praŭdziwaje Cieła i Kroŭ Jezusa Chrystusa.
P. Kali ŭstanawiŭ Chrystus Najświaciejšy Sakrament?
A. Chrystus ustanawiŭ Najświaciejšy Sakrament u Wialiki čaćwier na Apošniaj Wiačery.
P. Jak Pan Jezus ustanawiŭ Najświaciejšy Sakrament?
A. Pan Jezus pieramianiŭ chleb i wino ŭ Cieła i Kroŭ swaju.
P. Jakimi sławami Pan Jezus dakanaŭ henaj pieramieny?
A. Nad chlebam Jon skazaŭ: Biarecie i ježcie, heta jość cieła majo; a nad winom: Picie z jaho ŭsie, bo heta jość kroŭ maja.

P. Štož astałosia z pieramienienaha chleba i wina?

A. Astalisia tolki aznaki, heta znača: wyhlad, smak i koler chleba i wina.

P. Kamu Chrystus daŭ prawa pieramianiać chleb i wino ŭ swajo Cieła i Kroŭ?

A. Biskupam i kapłanam.

P. Kali kapłany pieramianiajuć chleb i wino ŭ Cieła i Kroŭ Chrystusa?

A. Padčas Imšy św. tut-ža pierad samym padniasieńniem.

P. Što heta jość Imša św.?

A. Imša świataja — heta jość biazkroŭnaja achwiara Nowaha Zakonu, u katoraj Pan Jezus achwiarujecca praz kapłana.

P. Ci Pan Jezus jość cełу i toj samy tak pad aznakaj chleba, jak i wina?

A. Jak tam, tak i tut Pan Jezus jość cełу, heta znača: i Boh i čaławiek.

P. Pad jakoj aznakaj my pryjmajem Najświaciejšy Sakrament abo Komuniju?

A. Pad aznakaj chleba ŭ formie apłatki, abo hostyi.

P. A ci Chrystus dzielicca, kali hostyja padzielicca na častki?

A. Nie, Chrystus nia dzielicca, ale ŭwieś astajecca ŭ kožnaj častaččy.

P. Čamu my Pana Jezusa nia widzim u hostyi, kali Jon jość tam uwieś z Ciełam i Krywioj swajej?

A. Bo Pan Jezus jošć ukryty ŭ hostyi i tamu nia widny wočam našym.
P. A ci možna prystupać da Komunii, majučy na dušy śmiarotny hrech?
A. Nia možna; treba ŭpierad ačyścić dušu swaju na spowiedzi.
P. Ci časta možna pryjmać Komuniju światuju?
A. Da św. Komunii možna prystupać, chacia-b i štodnia, tolki treba mieć da hetaha dobruju achwotu i być wolnym ad hrechu śmiarotnaha.
P. Jakuju karyść maje caławiek z Komunii światoj?
A. Komunija św. ućwiardžaje caławieka ŭ cnocie i źwialičaje ŭ im łasku Božuju.
P. A ci možna prystupać da Komunii padjeŭšy?
A. Da Komunii św. padjeŭšy prystupać nia možna; treba być naščа, heta znača: ad 12 hadziny ŭ nočy ničoha nia pić i nia jeści.
P. Što heta jošć pakuta?
A. Pakuta—heta jošć Sakrament, ustanoŭleny dziela adpuščeńnia hrachoŭ, učynienych paśla Chrostu.
P. Kali naša pakuta budzie dobraj?
A. Naša pakuta budzie dobraj tady, kali my spoŭnim patrebnyja warunki.
P. A jakija waruki patrebny da Sakramentu Pakuty?

A. Piać warunkaŭ: 1) Rachunak sumleńnia, 2) Žal za hrachi, 3) Pastanowa paprawy žyćcia, 4) Spowiedź, 5) Naprawa kryŭdy Bohu i bližniamu.

P. Što znača rachunak sumleńnia?

A. Rachunak sumleńnia znača: prypomnić i abličyć usie hrachi z taho času, z jakoha majem spawiadacca.

P. Što treba rabić, kab dobra prypomnić hrachi?

A. Treba ŭ myślach pierahledzić i razabrać Božyja i kaścielnyja prykazańni, hrachi hałoŭnyja, a ŭ kancy swaje abawiazki žyćciowyja i ich apuščeńni.

P. Na što treba ŭwažać, prypaminajučy hrachi?

A. Prypaminajučy hrachi treba ŭwažać, skolki razoŭ my dapuścilisia kožnaha hrechu, u jakich warunkach i pry jakich zdareńniach.

P. Što treba rabić, prypomniŭšy hrachi?

A. Prypomniŭšy hrachi, treba kajacca i žaleć za ich.

P. Čamu heta treba žaleć za hrachi?

A. Bo hrachami abražajem my Boha, a sabie piekła hatujem.

P. Što heta jość žal za hrachi?

A. Žal za hrachi heta jość wialiki smutak, što hrachami abrazili my Boha, stracili nieba, a zasłužyli na piekła.

P. Jaki bywaje žal?

A. Žal bywaje dwajaki: najlepšy i dobry.
P. Kali bywaje žal najlepšy?
A. Tady, kali my brydzimsia hrachami tolki z miłaści Boha.
P. A kali bywaje žal dobry?
A. Tahdy, kali my brydzimsia hrachami dziela taho, što baimsia stracić nieba, a zasłužyć na piekła.
P. Katoryž treba staracca mieć žal?
A. Žal najlepšy.
P. A ci dosyć žalu dobraha, kab dastać adpuščeńnie hrachoŭ?
A. Dosyć, ale tolki ŭ Sakramencie Pakuty.
P. Što treba rabić, kab lahčej pabudzicca da žalu najlepšaha?
A. Treba dumać ab mukach Pana Jezusa.
P. Ci dosyć žaleć tolki za hrachi?
A. Nia dosyć žaleć tolki za hrachi, ale treba jašče pastanawić bolš nie hrašyć.
P. Što heta znača pastanawić bolš nie hrašyć.
A. Pastanawić bolš nie hrašyć—heta znača: mieć ščyruju wolu bolš Boha nie abražać hrachami i ścierahčysia zdareńnia da hrechu.
P. Što heta znača spowiedź?
A. Spowiedź—heta jość ščyraje wyjaŭleńnie pierad kapłanam usich hrachoŭ dla atrymańnia razhrašeńnia.
P. Ci spowiedź budzie ważnaj, kali chto zataić jaki hrech?

A. Kali heta byŭ hrech wialiki, dyk takaja spowiedź nia tolki budzie niaważnaj, ale nawat hrešnaj.

P. A ci można prystupić paśla niaważnaj spowiedzi da Komunii św.?

A. Paśla niaważnaj spowiedzi prystupać da św. Komunii nia można, bo byłab jašče adna źniawaha Bohu.

P. A što treba rabić, kali spowiedź była niaważnaj?

A. Treba paŭtaryć tuju spowiedź, a nawat i ŭsie spowiedzi, na jakich hrech byŭ zatajeny.

P. A ci spowiedź budzie ważnaj, kali chto zabudziecca skazać niejki wialiki hrech i prypomnić jaho ŭżo pa spowiedzi?

A. Takaja spowiedź budzie ważnaj, jaje paŭtarać nia treba, a tolki prypomnieny hrech treba skazać na druhoj spowiedzi.

P. Jak treba prystupać da spowiedzi?

A. Treba stojačy na kaleniach pierażahnacca, skazać: Pachwalony Jezus Chrystus, kali apošni raz byŭ u spowiedzi, ci adprawiŭ pakutu, a paśla kazać swaje hrachi?

P. Što treba rabić, skazaŭšy ŭsie hrachi?

A. Skazaŭšy ŭsie hrachi, treba kazać: bolš hrachoŭ nia pomniu, za hetyja ŭsie ščyra żaleju, abiacajusia paprawicca i prašu razhrašeńnia.

P. Što treba rabić, jak ksiondz daje razhrašeńnie?
A. Treba stojačy na kaleniach bicca ŭ hrudzi i kazać: Boža, budź miłaserny mnie hrešnamu.
P. Što my atrymliwajem praz razhrašeńnie?
A. Praz razhrašeńnie my atrymliwajem adpuščeńnie hrachoŭ i darawańnie kary wiečnaj.
P. A što jašče astajecca zrabić pa spowiedzi?
A. Treba spoŭnić naznačanuju ksiandzom pakutu.
P. Što my atrymliwajem praz spaŭnieńnie naznačanaj pakuty?
A. Praz heta my atrymliwajem adpuščeńnie kary dačasnaj, jakuju treba byłob adbyć na hetym świecie, abo pa śmierci ŭ čyscy.
P. Kali i jak heta adbywać naznačanuju pakutu?
A. Naznačanuju pakutu treba staracca adbyć tady i hetak, jak skazana na spowiedzi.
P. Što pawinien pa spowiedzi zrabić toj, chto skryŭdziŭ čym swajho bližniaha?
A. Pawinien kryŭdu naprawić.
P. Što heta jość kapłanstwa?
A. Kapłanstwa—heta jość Sakrament, katory dajeć čaławieku kapłanskuju ŭładu i patrebnuju da hetaha łasku.

P. Chto moža wyświacić na kapłana?
A. Tolki Biskup.
P. Što heta jość žanimstwa (małženstwa)?
A. Žanimstwa — heta jość Sakrament, praz katory mužčyna i kabieta, pryrakajučy sabie wieru da śmierci, atrymliwajuć asabliŭšuju łasku Božuju, kab pabožna žyć i hadawać dziaciej.
P. Na što čytajucca zapawiedzi?
A. Kab dawiedacca, ci niama časam jakich pieraškod da žanimstwa.
P. Što heta jość Apošniaje światym Alejem Namaščeńnie?
A. Apošniaje św. Alejem Namaščeńnie — heta jość Sakrament ustanoŭleny dziela padmohi duchowaj, a nawat i cialesnaj ciažka chworaha čaławieka, kali zdaroŭje cieła patrebnym jość dla zbaŭleńnia dušy.
P. Skolki razoŭ možna prymać hety Sakrament?
A. Apošniaje namaščeńnie možna prymać stolki razoŭ, skolki razoŭ čaławiek ciažka zachwareje.
P. Ci duša takoha čaławieka, katory pierad śmierciaj pryniaŭ patrebnyja Sakramenty, idzie adrazu ŭ nieba?
A. Idzie adrazu ŭ nieba, kali aproč hrachoŭ ciažkich i kary wiečnaj darujecca ci adpuskajecca čaławieku i kara dačasnaja.
P. Dzie čaławiek paśla śmierci adbywaje tuju karu dačasnuju?

A. Pa śmierci karu dačasnuju caławiek adbywaje ŭ čyscy.
P. Za jakija hrachi caławiek adbywaje ŭ čyscy karu dačasnuju?
A. Caławiek adbywaje ŭ čyscy karu dačasnuju abo za hrachi zwyčajnyja, nieadpuščanyja pierad śmierciaj, abo za hrachi ciažkija, chacia i adpuščanyja, dy jašče nie adpakutawanyja.
P. Praz što možna skaracić, abo j susim skasawać karu dačasnuju?
A. Praz pakutu i adpusty.
P. Što heta jość adpust?
A. Adpust — heta jość darawańnie kary dačasnaj, katoruju za hrachi treba było-b adciarpieć na hetym, abo na tym świecie.
P. Jakija bywajuć adpusty?
A. Adpusty bywajuć dwajakija: 1) poŭnyja abo cełyja i 2)častkowyja.
P. Kali adpust budzie poŭnym abo cełym?
A. Adpust budzie poŭny, abo cełу tady, kali jon adpuščaje nam karu dačasnuju.
P. Kali adpust budzie častkowy?
A. Kali jon adpuščaje tolki niejkuju čaść kary dačasnaj.
P. Jak možna zdabyć adpust?
A. Zdabyć adpust možna, spaŭniajučy naležnyja zahady i wymahańni Kaścioła.
P. Chto moža zdabyć adpust?
A. Adpust moža zdabyć tolki toj caławiek, jaki nia maje na dušy hrechu ciažkoha.

P. Ci my možam tolki dla siabie zdabyć adpust, ci možam takža jaho achwiarawać dušam čyscowym?
A. Nia tolki dla siabie, ale možam jaho achwiarawać i dušam čyscowym.
P. A ci dušy čyscowyja sami dla siabie mohuć zdabyć adpust?
A. Nie, dušy čyscowyja karystacca mohuć tolki z našych adpustaŭ.
P. Ci wiedajem, jak doŭha duša adbywaje karu dačasnuju ŭ čyscy?
A. Nie, nia wiedajem; dziela hetaha nia treba nikoli pierastawać malicca za dušy čyscowyja.
P. Adkul adpusty biaruć swaju siłu?
A. Adpusty biaruć swaju siłu z zasłuhaŭ Chrystusa, Matki Božaj i Światych.

11. Malitwa. Cnota.

P. Što heta jość malitwa?
A. Malitwa — heta jość ščyry zwarot dušy našaj da Boha.
P. Jak možna malicca?
A. Malicca možna mowaj i myślaj.
P. Jakuju karyść daje malitwa?
A. Malitwa hrešnaha čaławieka wiadzie da Boha, a sprawiadliwaha ŭćwiardžaje ŭ daskanalnaści.
P. Čaho možna prasić u malitwach?
A. U malitwach možna prasić usiaho, što

dobraje i nie praciŭnaje našamu zbaŭleńniu.
P. Jak treba malicca?
A. Malicca treba z pawahaj, nadziejaj i wytrywałaściaj.
P. Čamu Boh nie zaŭsiody dajeć toję, čaho prosim?
A. Bo mahčyma, što błaha molimsia, abo prosim nie taho, što patrebnaje zbaŭleńniu našamu.
P. Jakaja najważniejšaja malitwa?
A. Najważniejšaja malitwa jość Malitwa Chrystusawaja, abo „Ojča naš".
P. Čamu „Ojča naš" zawiecca malitwaj Chrystusawaj?
A. Bo jaje admaŭlać nawučyŭ Apostałaŭ sam P. Jezus Chrystus.
P. Jak nazwać možna žyćcio caławieka dobraha i pabožnaha?
A. Žyćcio caławieka dobraha i pabožnaha nazwać možna žyćciom cnatliwym.
P. Što heta jość cnota?
A. Cnota — heta jość skłonnaść dušy našaj da dobrych učynkaŭ.
P. Jakija jość cnoty?
A. Cnoty jość: Božyja (teolohičnyja) i maralnyja.
P. Jakija heta cnoty Božyja?
A. Cnoty Božyja — heta jość takija cnoty, katoryja biespasredna adnosiacca da Boha: Wiera, Nadzieja i Luboŭ.

P. A što heta jość cnoty maralnyja?
A. Cnoty maralnyja heta jość cnoty, jakija adnosiacca da račej stworanych, praz katoryja my imkniomsia da Boha.
P. Ci moža čaławiek zdabyć sabie ŭsie cnoty?
A. Čaławiek moža zdabyć sabie ŭsie cnoty, kali jon zaŭsiody budzie pastupać pawodle woli Božaj.
P. Skolki jość hałoŭnych cnotaŭ?
A. Nasuproć hałoŭnych hrachoŭ jość siem hałoŭnych cnotaŭ: 1) Pakora, 2) Ščodraść, 3) Čystaść, 4) Ciarpliwaść, 5) Strymliwaść, 6) Spahadnaść i 7) Pracawitaść.

IV. MINISTRANTURKA

abo

sposab pasłuhawańnia da Imšy światoj.

Ministrant, majučy pasłuhawać da Imšy, pamahaje ŭ zakrystyi adziecca ksiandzu, potym biare imšał, nizka kłaniajecca pierad kryžam i wychodziačy z zakrystyi zazwonić, dajučy znać dla narodu, što ksiondz wychodzić z Imšoj św. Kali Imša św. budzie čytanaja, to treba zwanić tolki adzin raz, a kali śpiawanaja — to try razy. Pryjšoŭšy pierad aŭtar, ministrant klenkaje na adno kalena, potym uschodzić razam z ksiandzom da aŭtara i kładzieć tamaka na padušcy ci na pulpicie Imšał. Kali pierachodzić pierad aŭtarom z adnej starany na druhuju, to zaŭsiody klenkaje: na adno kalena,—kali Najświaciejšy Sakrament zakryty, i na dwa kaleny,—kali Najśw. Sakrament atkryty.

Pałažyŭšy Imšał na aŭtary, ministrant schodzić da stupieniaŭ aŭtara, pierachodzić na staranu Ewanhielii i tut uklenčyŭšy pierad stopniem aŭtara žahnajecca z ksiandzom i pačynaje adhawarawać psalm 42, a potym Confiteor i hetak dalej. Pasłuhujučy da Imšy, treba ŭważać, kab nie ahladacca, nia wieści jakoj hutarki, ale ŭważna spaŭniać usio toje, što wymahajecca pry takim wysokim pasłuhawańni. Adhawarawajučy ministranturku, nia treba

śpiašacca, ale adhawarawać i dawać adkazy ksiandzu ŭważliwa, nia nadta mocna, ale i nia nadta cicha.

Paradak pasłuhawańnia budzie taki:

Ksiondz. In nomine Patris et Filii, et Spiritus Sancti. Amen. Introibo ad altare Dei.

Ministrant. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

K. Judica me Deus etc. et doloso erue me.

M. Quia tu es Deus, fortitudo mea: quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

K. Emitte lucem tuam etc. in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

K. Confitebor tibi etc. et quare conturbas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.

K. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

M. Sicut erat in principio et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

K. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

K. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit coelum te terram.

K. Confiteor etc.

M. Misereatur tui omnipotens Deus et dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam aeternam.

K. Amen.

M. Confiteor Deo omnipotenti, beatae Mariae semper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistae, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis et tibi Pater, quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaelem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos et te Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

K. Misereatur etc. ad vitam aeternam.

M. Amen.

K. Indulgentiam etc. — M. Amen.

K. Deus tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua laetabitur in te.

K. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

K. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

K. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Ciapier ksiondz uschodzić na stupieni aŭtara i na pieramien z ministrantam hawora:

K. Kyrie elejson. — M. Kyrie elejson.
K. Kyrie elejson. — M. Christe elejson.
K. Christe elejson. — M. Chryste elejson.
K. Kyrie elejson. — M. Kyrie elejson.
M. Kyrie elejson.
K. Dominus vobiscum.
M. Et cum spiritu tuo.

Paśla taho ksiondz admaŭlaje malitwy, a skončyŭšy hawora:

K. Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

Kali ksiondz skonča malitwy (kallektu) i adčytaje Epistału, daje znak rukoju pa Imšale i tahdy ministrant kaža:

M. Deo gratias.

Ustaje i pieranosić imšał na staranu Ewanhielii.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum spiritu tuo.

K. Sequentia sancti Evangelii secundum N.

M. Gloria Tibi Domine.

Kali ksiondz pa Ewanhielii całuje Imšał, ministrant klenkaje pa staranie Epistały i kaža:

M. Laus Tibi Christe.

Pa Ewanhielii: Credo.

K. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo.

Kali ksiondz pračytaŭšy Offertorium (achwiarawańnie), biare patenu z Hostyjaj i padyjmaje jaje na rukach, ministrant zwonić (pieršy raz). Pa achwiarawańni padaje ampułki: z winom i wadoju, a potym biare tacku i ampułku z wadoj i paliwaje ksiandzu na palcy. Kali ksiondz skaža: „Orate fratres“, ministrant adkazwaje:

M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis, ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Pa skončanych cichich malitwach.

K. Per omnia saecula saeculorum — M. Amen.

K. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo.

K. Sursum corda. — M. Habemus ad Dominum.

K. Gratias agamus Domino Deo nostro.

M. Dignum et justum est.

Kali ksiondz skonča Prefacyju i hawora „Sanctus“ — ministrant zwonić (druhi raz) trojčy pa try razy, takim paradkam, kab uderyć zwanočkam dziewiać razoŭ. Pierad Padniasieńniem iznoŭ treba zwanić (treci raz) takim paradkam: kali ksiondz biare ŭ ruki Hostyju i žahnaje jaje, treba zwanić trojčy, kali ksiondz pryklenkaje — zwonicca iznoŭ trojčy, kali padyjmaje św. Hostyju — taksama trojčy, tolki z bolšym praciaham, a kali ksiondz iznoŭ klenkaje — taksama trojčy. Hetak sama zwonicca i pry padniasieńni kielicha. Na „Per ipsum“ (pie-

rad „Ojča naš"), zwonicca (čaćwierty raz) tak, jak na „Sanctus". Potym ksiondz kaža:

K. Per omnia saecula saeculorum. — M. Amen.

Končačy „Pater noster":

K. Et ne nos inducas in tentationem. M. Sed libera nos a malo.

Kali ksiondz pierałomić św. Hostyju:

K. Per omnia saecula saeculorum. — M. Amen.

K. Pax Domini sit semper vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Potym, kali ksiondz biare Hostyju św. i dzieržačy jaje nad patenaj bjecca ŭ hrudzi i kaža „Domine", — ministrant zwonie (piaty i apošni raz) trojčy z praciaham. Pa komunii naliwaje ŭ kielich wina z ampułki, a potym z ampułak paliwaje ksiandzu na palcy winom i wadoju. Pastawiŭšy ampułki, pieranosić imšał na staranu Epistały.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum spiritu tuo.

K. Per omnia saecula saeculorum. — M. Amen.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum spiritu tuo.

K. Ite missa est, abo Benedicamus Domino.

M. Deo gratias.

Kali-b ksiondz pakinuŭ imšał adčynienym, to ministrant jaho pieranosić.

K. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus. — M. Amen.

K. Dominus vobiscum. — M. Et cum spiritu tuo.

K. Initium Sancti Evangelii secundum N.

M. Gloria Tibi Domine.

Paślą apošniaj Ewanhielii ministrant kaža:

M. Deo gratias.

Na hetym Imša św. končycca. Ministrant biare z aŭtara imšał i waročajecca idučy pierad ksiandzom u zakrystyju.

UWAHA. Treba wiedać, što ŭ Imšy žałobnaj (za niaboščyka): 1) nie adhawarawajecca na pačatku ŭwieś psalm 42 „Judica me Deus", 2) i ksiondz zamiest: „Ite missa est" kaža: „Requiescant in pace", na što jamu adkazwajecca „Amen".

ŹMIEST.

